

קוֹנְטְרָס

אַל תִּשְׁפִּיל אוֹתִי

יִגְלֶה אֶת מַעֲלַת הָאָדָם הַמִּגְבִּיחַ אֶת זוּלָתוֹ וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ, וְכֵן
מַעֲלַת הַמַּכְנִיס אִמּוֹן וְהַתְּחַזְּקוֹת בְּאִשְׁתּוֹ וּילְדֵיו, שְׂאֵז יִהְיֶה
לוֹ בֵּית חֶזֶק וּבֵית בְּרִיא, וְיִקְנֶה לְעַצְמוֹ הַרְבֵּה אוֹהֲבִים.

*

בְּנוֹי וּמִסְדַּ עַל-פִּי דְבָרֵי

רִבְנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן,
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרִבְנוּ,
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרִסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁצַרִּיכִים לְכַבֵּד
אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאֶסוּר לְהַשְׁפִּיל
שׁוֹם נִבְרָא בְּעוֹלָם, כִּי בְּזֵה מְגִלָּה
אֶת טְהַר לְכָבוֹ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְכַבֵּד
אֶת זוּלָתוֹ, בְּזֵה מְגִלָּה שֶׁהוּא מֵאֲמִין
בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ בְּרָא אֶת
הַנִּבְרָא הַזֶּה, וּמִנַּח בְּתוֹכוֹ, לֹא-כֵן
כְּשֶׁאָדָם מְשַׁפִּיל אֶת זוּלָתוֹ, בְּזֵה מְגִלָּה
אֶת מְדוּתָיו הַמְּגִנּוֹת וְאֶת אֲמוּנָתוֹ
הַפְּגוּמָה, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְצָרִיךְ
לְהִתְרַחֵק מֵאָדָם כָּזֶה.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תצה)

קוֹנְטָרַס

אַל תִּשְׁפִּיל אוֹתִי

.א

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! צְרִיךְ שְׁתַּדְּעוּ, פִּי הַצְּלַחְתְּכֶם
תְּלוּיָהּ בְּיַדְכֶם, הֵינּוּ כְּפִי שְׁאֲחָד יִכְבֵּד אֶת זוּלָתוֹ, בֵּן
תְּצַלִּיחוֹ, אִם הַבַּעַל יִכְבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ וַיִּתְחַשֵּׁב בָּהּ,
וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אָפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לֹא לְהִשְׁפִּיל אוֹתָהּ,
רַק לְהִתְיַחֵס אֵלֶיהָ בְּכַבוֹד גָּדוֹל, עַל-יְדֵי-זֶה תִּתְרַחֵב
דַּעְתָּהּ, וְתִרְגִּישׁ אֶת עֲצָמָהּ עֲצָמָאִית, וְזֶה יַעֲזֹר לוֹ
שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אִשָּׁה חֲכָמָה וּפְקֻחִית, לֹא-כֵן אִם הַבַּעַל יִבְזֶה
וַיִּשְׁפִּיל תָּמִיד אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא יִתְחַשֵּׁב בָּהּ, וְכָל מֵה
שֶׁהִיא תִּגִּיד הוּא יִבְטֵל וַיִּבְזֶה אוֹתָהּ, עַל-יְדֵי-זֶה תִּקְטַן
דַּעְתָּהּ וַיִּשְׁפֹּל רוּחָהּ, עַד שֶׁתִּפְּלַל בְּמַרְירוֹת, וְתִהְיֶה תָּמִיד
מְמַרְמֶרֶת וּמְבַהֶלֶת מְלֵאָה פְּחָדִים, וְאִזּוֹ בְּאַמַּת תִּתְחַיֵּל

לסבל מה שתסבל; וכמו־כן האשה צריכה לכבד מאד את בעלה וליקר אותו, ולהסתכל עליו בכבוד גדול, ויהיה חשוב בעיניה כל דבר שהוא עושה, ותשמר את עצמה מאד לא להשפיל את בעלה בשום פנים ואפן, ואפלו שעשה איזו שגיאה, תראה לא להגיב בצורה משפילה, אלא להעיר לו באהבה ובכבוד גדול, ובאפן הזה תגדל ותתרחב דעתו, ויזכה באמת להשתנות, לא־כן כשהאשה תמיד צועקת על בעלה ומשפילה אותו, אז נשבר לבו, ונופל רוחו, עד שנעשה ממרמר, וכבר לא אכפת לו שום דבר, ומסתובב מעצבן ועצוב, והבית נהרס; על־כן ראו, בני ובנותי היקרים, לכבד אחד את השני, הינו הבעל את אשתו, והאשה את בעלה, ולהשתדל לא להשפיל אחד את השני בשום פנים ואפן, ומכל שכן ברבים, שדבר זה הוא סם המות ביחסי איש ואשתו, כי ברגע שיש השפלות ביניהם, נהרס כל הבית לגמרי, וכבר לא אכפת לאחד מהשני, ובאים לידי קנאה ושנאה ומרירות, ומתעצבנים אחד על השני, וכל הבית נחרב; על־כן, בני ובנותי היקרים! ראו להיות פקחים ולהשתדל לכבד זה את זה, ואז תראו איך שביתכם יהיה בית חם, ותבנו בית נחמד ביחד, ויצאו מכם ילדים בריאים ומפתחים בשכלם ובדעתם.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהַשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְהַגְבִּיחַ
וּלְרוֹמֵם וּלְנַשֵּׂא תָמִיד אֶת יַלְדֵיכֶם, כִּי הַיְלָדִים אֶפְלוּ
קִטְנֵי קִטְנִים, צָרִיכִים תְּשׁוּמַת-לֵב, וְרוֹצִים מְאֹד שִׁפְאָרוּ
וּיְרוֹמְמוּ וַיִּנְשְׂאוּ אוֹתָם, וְעַל כֵּל דְּבַר קָטָן שֶׁהֵם רַק
עוֹשִׂים צָרִיכִים לְתַן לָהֶם מַחְמָאָה, וְדַבֵּר זֶה יַגְדִּיל אֶת
דְּעַתְם וּיְרוֹמֵם אֶת רוּחָם, וַיִּרְצוּ לְהַתְעַלּוֹת יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, כִּי
כִּשְׁהַיְלָדִים מְקַבְּלִים מַחְמָאָה עַל כָּל פְּרֻט שֶׁהֵם עוֹשִׂים,
זֶה מְכַנֵּס בָּהֶם חֶשֶׁק וּתְשׁוּקָה לְהִיּוֹת טוֹבִים יוֹתֵר,
לֹא-כֵן כִּשְׁעַל כָּל דְּבַר שֶׁהֵם עוֹשִׂים מִשְׁפִּילִים אוֹתָם
וּמְקַטִּינִים אֶת הַדְּבַר, וְאִין נוֹתְנִים לָהֶם תְּשׁוּמַת-לֵב, אֲזַ
בְּאִיזָה שֶׁהוּא מְקוּם נִתְעוֹרֵר בְּלִבָּם חֶסֶד בְּטָחוֹן עֲצָמִי,
וְכָל מָה שֶׁמִּשְׁפִּילִים אוֹתָם יוֹתֵר, הֵם מִיָּאֲשִׁים אֶת עֲצָמָם
לְגַמְרִי, עַד שֶׁבְּאֶמֶת לְבַסּוֹף הֵם מִתְרַשְׁלִים מְכָל דְּבַר,
וְאִינֵם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבַר, כִּי הֵם חוֹשְׁבִים, שֶׁהֲלֹא
מִמִּילָא אָנוּ אִינְנוּ מְצַלְחִים, וְזֶה מְבִיא אוֹתָם לַיָּדִי
יְאוּשׁ גָּמוּר, וְעַל-כֵּן אִין לָכֶם לְהַתְפַּלֵּא אַחֲר־כֶּךָ עַל
יַלְדֵיכֶם שֶׁהֵם כָּל-כֶּךָ מִתְפָּרְעִים, וְגוֹרְמִים לָכֶם כָּל-כֶּךָ
הַרְבֵּה עֲגַמַת נֶפֶשׁ, כִּי אַתֶּם בְּעֲצָמְכֶם חִיְבִים בְּדַבֵּר, כִּי
תָמִיד אַתֶּם מִשְׁפִּילִים אוֹתָם, וְזֶה שׁוֹבֵר אוֹתָם, וְנוֹפְלִים
לְיְאוּשׁ וּלְדַכְאוֹן, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם מִתְרַשְׁלִים מְלַקְּיִם מָה

שאתם מצוים אותם, ובאמת אפלו אם הנכם צודקים, שהילדים עשו דבר שלא היו צריכים לעשות, ויש לערוך עליהם בקרת, או לתת להם נזיפה וכו' וכו', יכולים לעשות זאת בצורה חיובית, ולהראות לפניהם איך נראה הדבר הרע שעשו, ובצורה כזו שהם יודו בעצמם, שלא היו צריכים לעשות דבר כזה. לדגמא: טוב לספר להם את העולה או הדבר הרע שעשו על מישהו אחר, ולשאל את חנות דעתם — "מה אתם אומרים על העושה דבר כזה? והאם יפה לעשות דבר כזה שעשה? ומה הייתם אתם עושים לפלוני אם הוא היה בנכם או בתכם?" ואז תראו מה שהם יגיבו, ותמיד כדאי לעורר אותם על טעותם בצורה מחזקת ובצורה חיובית, ובאותו רגע להראות להם, שהם יכולים לתקן ולשפר את מעשיהם, אבל לא להשפיל אותם, כי ההשפלה הורסת את רוח הילדים, ומכניסה בהם חסר בטחון, והם גדלים בעלי מומים בנפשותיהם וברוחם, ונכנסים בהם רגשות אשמה, עד שבאמת חושבים שהם נולדו לא יצלחים, ואף פעם כבר לא ישתנו, וזה מכניס בהם גם דפאון ועצבון, ונעשים יותר גרועים; ולכן ראו, בני ובנותי היקרים, להשתדל בכל מחיר לא להשפיל את ילדיכם, ותמיד תדברו עמהם בצורה

חיובית, ואז באמת יצליחו ותגדלו ותתרומם דעתם,
ותרווי רב נחת מהם.

ג.

בני ובנותי היקרים! צריך שתדעו, שאסור
להשפיל שום ברך בעולם, כי על-ידי-זה תקנו
לעצמכם שונאים גדולים, ובפרטיות את שכניכם
וקרוביכם, תשמרו מאד מאד לא לגעת ברגשותיהם,
כי כל ברך יש לה רגש, והיא רגישה לאיזה דבר,
ואם תשפילו בני-אדם או תערכו עליהם איזו בקרת,
תכה-ומיד ישברו ויפלו ברוחם, וזה יגרם קנאה ו שנאה
ביניכם, ובאמת על-ידי ישוב דעת קטן רואים — למה
צריכים את זה?! ולמה צריכים תמיד לעשות בקרת על
זולתו ולהשפילו, ומכל שכן על שכנו ועל קרובו, שזה
יכניס בו שנאה עליה, ולמה לה להסתבך עם שכניך
ועם קרוביך על לא דבר?! ובאמת צריך שתדעו,
אהובי, בני ובנותי היקרים, שהטבע להשפיל תמיד
את זולתו, ולעשות עליו בקרת, הוא טבע רע ומגונה
מאד, וזה אשר גורם לריב משפחתי ולריב בין שכנים,
והכל מפני שאין נזהרים לא להשפיל את זולתו, ולכן
ראו, בני ובנותי היקרים, מה לפניכם, ותשפילו וראו
לכבד את קרוביכם ושכניכם, ותמיד תהיה בפניכם מלה

טובה על כל מי שבא במגע אתכם, ועל ידי זה תקנו לעצמכם הרבה אוהבים, וישרה ביניכם תמיד שלום ואהבה, אשר אין לכם עוד ברכה יותר גדולה מלגור ביחד בהבנה הדדית ובשלום, ואחד עוזר לזולתו, וכמעט שכל המריבות והסכסוכים בין השכנים ובין הקרובים באים רק מחמת דבר זה — שאחד משפיל את זולתו, ואינו מתחשב עמו, וגורם לו הפסדים, כגון עם השכנים, כשלא מתחשבים ברגשותיהם, ושואלים וחקרים אותם בענינים פרטיים, ומתערבים בענינים אישיים וכו', או עושים דברים שמצערם אותם, כגון ששופכים מי שופכין לחצרם וכו', או שמלכלכים או מרטיבים את הכביסה שלהם וכו', וכן עם הקרובים, שמזמינים אתכם לשמחה או לאיזו מסבה משפחתית, ואתם אינכם באים, וזה גורם להם עלבון וכו', אשר כל זה הוא בכלל השפלה, שאתם משפילים את זולתכם, וקונים לעצמכם שונאים על לא דבר; ולכן ראו, אהובי, בני ובנותי היקרים, לכבד תמיד את שכניכם וקרוביכם, ותדברו עמהם בצורה מכבדת, ותגדילו אותם ותשבחו ותפארו אותם, ואף פעם אל תשאלו ואל תחקרו אותם בדברים פרטיים שהם מתבישים בהם, אם יספרו לכם — מה טוב, ואם לא — גם כן טוב, אתם אף פעם אל תחקרו, ואפלו כפאשר הם מספרים לכם ושופכים את

צֶעַר וְשִׁבְרוֹן לָבָם לַפְּנִיכֶם, אַתֶּם רְאוּ רַק לְחִזֵּק אוֹתָם
בְּכָל מִינֵי אַפְּנִים שֶׁבְּעוֹלָם, וּתְדַבְּרוּ עַל לָבָם, שֶׁהַכֹּל
יַעֲבֹר, וּתְאָרִיכוּ בְּכָל מִינֵי הַתְּחִזְקוֹת וְנַחֲוִימִים,
וּבְזֶה תִּקְנֶנוּ לְעֶצְמְכֶם אוֹהֲבִים רַבִּים, וְזֶה יָבִיא לָכֶם שֵׁם
טוֹב בְּכָל הַשָּׁכוּנָה.

ד.

בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְּקָרִים! רְאוּ לְחִיּוֹת בְּיַחַד בְּאַהֲבָה,
אַחֲוָה וְרַעוּת, וְתִשְׁתַּדְּלוּ שִׁיְהִיָּה שְׁלוֹם בֵּין הָאֲחִים וּבֵין
הָאֲחִיוֹת, בֵּין הַגִּיסִים וּבֵין הַגִּיסוֹת, כִּי הַשְּׁלוֹם מֵבִיא
בְּרָכָה לְכָל הַמְּשֻׁפָּחָה, וּכְשֵׁי שֶׁבֵּינֵיכֶם שְׁלוֹם וְאַהֲבָה,
אַחֲוָה וְרַעוּת, וְאַחַד רוֹצֶה לְעֹזֵר לְזוּלָתוֹ, וְתָמִיד מְסַתְּפֵל
רַק עַל הַטוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וּמְכַבְּדִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנִי,
אֵין לָךְ עוֹד מְשֻׁפָּחָה יוֹתֵר מְאַחֲדָת כָּמוֹ מְשֻׁפָּחָה כְּזוֹ,
וְזוֹהִי מְשֻׁפָּחָה מְאֹד בְּרוּכָה, וַיֵּשׁ אֶצְלָה תָּמִיד שְׂמֻחוֹת,
לֹא-כֵן כְּשֵׁי שֶׁמְחַלְקֵת בֵּין הָאֲחִים וְהָאֲחִיוֹת, בֵּין הַגִּיסִים
וְהַגִּיסוֹת, וְאַחַד מְשֻׁפִּיל אֶת הַשְּׁנִי וּמְחַרְפוֹ וּמְבַזֶּהוּ
וּמְתַקוּטֵט עִמּוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה פְּרוּד בֵּין הַמְּשֻׁפָּחָה,
וְדַבֵּר זֶה גוֹרֵם רַק צָרוֹת רַבּוֹת לְכָל הַמְּשֻׁפָּחָה, כִּי
הַמְּחַלְקֵת בְּמְשֻׁפָּחָה הוֹרֶסֶת אוֹתָהּ, וְגוֹרֶמֶת צֶעַר וְעַגְמַת
נֶפֶשׁ לַהוֹרִים, וְכָל אֶחָד מְדַבֵּר עַל הַמְּשֻׁפָּחָה הַזֹּאת, כְּאִלוּ
הִיא מְשֻׁפָּחָה בְּעֵלֶת מְחַלְקֵת וְרִיב וּמְדוֹן, וּמְלֵאָה קִנְאָה

וּשְׁנֵאָה, וְכֹלֶם בּוֹרְחִים מִמְשַׁפְּחָה כְּזוֹ, וּמְשַׁפִּילִים אוֹתָהּ
 בְּתַכְלִית הַהִשְׁפָּלָה, וְאִין אֶף אֶחָד הַרוֹצֵה לְהִתְעַרֵּב בָּהּ;
 וְלִכֵּן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, מֵה לְפָנֵיכֶם, הֲאִם כְּדַאי
 שְׁתִּהְיוּ לְלַעֵג וּלְקַלֵּס בְּעֵינֵי כֵלָם?! וְהֲאִם כְּדַאי שְׁכַלֵּם
 יִדְבְּרוּ עַל מְשַׁפְּחָתְכֶם, כְּאֵלּוּ אַתֶּם הַמְשַׁפְּחָה הַכִּי קָשָׁה
 וְהַכִּי קְשׁוּחָה?! רְאוּ לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּינֵיכֶם וּלְחִיּוֹת
 בְּאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְדוֹן אֶחָד אֶת הַשְּׁנֵי
 לְכַף זְכוּת, וְאֵל תְּחַפְּשׁוּ מוֹמִין וּפְגָמִים בְּזוּלַתְכֶם, רַק אֶת
 הַטּוֹב תִּמְצְאוּ תָמִיד, וְאַפְלוּ שְׂיִישׁ בֵּין הָאֲחִים וְהָאֲחִיּוֹת
 אוּ בֵּין הַגִּיסִים וְהַגִּיסוֹת כְּאֵלּוּ, אֲשֶׁר לָעֵת עֲתָה הֵם אֵינָם
 בְּסֻדָּר וְכוּ', רְאוּ לְדוֹן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וּלְקַרְבָּם יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר, וּלְכַבְּדָם וּלְהַגְדִּילָם, וּלְשַׁבְּחָם וּלְפַאֲרָם בְּעֵינֵיהֶם,
 וְעַל-יַדֵּי-זֶה בְּמִשְׁפַּח הַזְּמַן אַתֶּם תּוֹכְלוּ לְשַׁנּוֹת אוֹתָם
 לְגַמְרֵי, וְכֹלֶם יֵאָהֲבוּ גַם אוֹתָם, וַיֵּצֵא שֵׁם טוֹב לְכָל
 הַמְשַׁפְּחָה, לֹא-כֵן אִם תִּצְאוּ בְּמַחְלָקָת וּבְמַרִּיבָה אֶחָד
 עִם הַשְּׁנֵי, וְתִשְׁפִּילוּ אֶת זוּלַתְכֶם בְּהִשְׁפָּלוֹת זוּלוֹת,
 וְתִחַרְפוּ וְתִבְיִשׁוּ אוֹתָם וְכוּ', זֶה יִגְרַם שְׁתּוֹסִיפוּ שְׁמֵן
 לְמַדוּרָה, וְלֹא דֵי שְׁלֹא תִתְקַנּוּ, אֲלֹא עוֹד תִּקְלַקְלוּ
 קְלִקּוֹל כְּזֶה, שְׁלֹא תּוֹכְלוּ לְתַקֵּן כָּלֵל, עַל-כֵּן רְאוּ, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְחִיּוֹת בְּיַחַד בְּאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת,
 וְתָמִיד תִּדְוֹנוּ אֶת זוּלַתְכֶם לְכַף זְכוּת, וְתִדְבְּרוּ רַק
 מֵהַטּוֹב שְׁבָהֶם, וּבְאִפְּן הַזֶּה יֵצֵא שֵׁם טוֹב לְכָל הָאֲחִים

והאחיות, הגיסים והגיסות, ולכל המשפחה, ותמיד כשתהיה שמחה במשפחתכם, ראו להשתדל להשתתף יחד בשמחה, ותשמחו יחדו, ותתענגו אחד בשני, מה חסר לו? ובמה יכולים לעזור לו? ותמיד תדברו אחד עם זולתו בצורה חיובית ולא בצורה שלילית, כי דבר זה גורם אהבה, אהבה ורעות ושלום במשפחה; אשרי המשפחה ששמה אל לבה דברים אלו, שאז לא תתחרט.

ה.

בני ובנותי היקרים! אם אתם מלמדים או מורות, עליכם לדעת, כי עקר הצלחת התלמידים והתלמידות הוא, כשתמיד רק מגביהים ומנשאים אותם, ומוצאים בהם את נקדתם הטובה, ובונים אותם, שעל-ידי-זה הם תמיד גדלים ומצליחים, ויש להם יותר חשק ללמוד ולהתעלות יותר ויותר, הן בלמודים והן בהנהגות טובות ובמדות ישרות, לא-כן אם תשפילו אותם בכל מיני השפלות, זה רק ישבר את רוחם ויחליש את דעתם, ויבטל את רצונם מללמד, ויגיבו בדיוק ההפוך, ובאמת הדבר הכי גרוע שיכולים לעשות לתלמיד או לתלמידה הוא — להשפילם ברבים, ורוב בעלי המומין בנפשם, וכל אלו שגדלו בעייתיים, זה בא להם

רק מפני שהמלמד או המורה השפילו אותם בפתה, וזה דבר ברור, ואם תתבוננו באמת ברגשות התלמיד או התלמידה, תבינו, שזו האכזריות הכי גדולה, שיכולים לעשות לתלמיד או לתלמידה — להשפילם ברבים, כי לא רק שהם מאבדים את החשק ללמד, אלא נבנה אצלם חסר בטחון עצמי, וגדלים עם פחדים רבים, ומה גם שנכנסת בלבם שנאה עמקה נגד המלמד או המורה, וכן נבנה בלבם זלזול ושנאה לזולתם, כי כשמשפילים את הילדים בקטנותם, בזה הורסים אותם לגמרי, ואם הייתם יודעים את גדל הקלקול שעושים לילדים כשמשפילים אותם בפתה בין כל החברים, הייתם רואים, שאין רציחה יותר גדולה מזו; ולכן ראו, בני ובנותי היקרים, להזהר בדבר זה מאד מאד, ותמיד תשתדלו לדון את תלמידיכם לכף זכות, ואף שאתם רואים שיש בין הילדים כאלו עם מדות רעות ומדות מגנות, מדות של אכזריות וכו', וכן אינם רוצים ללמד ולצית לכם וכו', עליכם לדעת, כי בזה שאתם משפילים אותם, מבזים, מחרפים ומענישים אותם ברבים, לא תפעלו שום דבר, אלא ההפוך; ועל-כן ראו ללכת תמיד בדרך חיובית — להגביה אותם, ועל כל דבר קטן טוב שעושים, תגביהו אותם יותר ויותר, ותשבחו ותפארו אותם ברבים, וכל זה יכניס

בָּהֶם בְּטָחוֹן עֲצָמִי, וַיַּגְדִּיל אֶת דַּעְתָּם וְאֶת חֻשְׁקָם לְלַמֵּד
 וּלְהַשְׁתַּפֵּר, הֵן בַּלְמוּדִים וְהֵן בְּהִנְהָגוֹתֵיהֶם, וְהֵם יֵצְאוּ
 עֲצָמָאִים וּמְפַתְחִים וַיִּצְלִיחוּ בְּחַיֵּיהֶם, וְתוֹכְלוּ לְזַקֵּף אֶת
 הַזְכוּת הַזֹּאת לְעֲצָמְכֶם כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, וְהַיְלָדִים יֵאָהְבוּ
 וַיִּזְכְּרוּ אֶתְכֶם לְטוֹבָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, כִּי בְּדַרְךְ כָּל מְלַמֵּד
 אוֹ מוֹרֶה, שֶׁתְּמִיד מֵרְאִים אֶהְבָּה לְתַלְמִידִים, וְרוֹצִים
 רַק אֶת הַטוֹב שֶׁלָּהֶם, וְנִזְהָרִים מֵאֵד לֹא לְהַשְׁפִּילָם
 וּלְבִישָׁם בְּרַבִּים, אֲלֹא לְהִרְאוֹת לָהֶם אֶהְבָּה יוֹצֵאת מִן
 הַכֶּלֶל, וּמַגְבִּייהִם אֶת דַּעְתָּם וְאֶת רוּחָם, יְלָדִים כְּאֵלוֹ
 גְּדֻלִים וּמְצַלִּיחוֹת בְּחַיֵּיהֶם, וְנֹעֲשִׂים עֲצָמָאִים, וְתְמִיד
 יִזְכְּרוּ אֶתְכֶם לְטוֹבָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וּלְהַפְּוֶה, אִם
 מְשֻׁפָּלִים וּמְבֻזִים אֶת הַיְלָדִים בְּרַבִּים, עַל-יְדֵי-זֶה נוֹפֵל
 רוּחָם, וְנִחְלָשֶׁת דַּעְתָּם, וּמֵאֲבָדִים אֶת חֻשְׁקָם, עַד שֶׁהֵם
 מֵאֲבָדִים אֶת הַבְּטָחוֹן הָעֲצָמִי, וּמִסְתַּוְּבָבִים מֵיֹאשִׁים
 וּמִדְּבָאִים כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם. וְלִכֵּן זָכְרוּ זֹאת הַיֵּטֵב, אֶהוּבִי,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם נִכְנָסְתֶּם בְּעִבּוּדַת הַחֲנוּפָה,
 עֲלִיכֶם לְזָכֹר כָּל זֶה תְּמִיד — שְׁאֲסוּר לְהַשְׁפִּיל אֶת
 הַיְלָדִים, וּמִי שֶׁמְשַׁפֵּיל אֶת הַיְלָדִים בְּכַתָּה, הוּא הָרוֹצֵחַ
 הַכִּי גְדוֹל, כִּי בְּאֵמַת אֵין לָהּ עוֹד רְצִיחָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה
 מִלְּהַשְׁפִּיל אֶת הַיְלָדִים בְּרַבִּים, כִּי זֶה שׁוֹכֵר אוֹתָם
 לְגַמְרִי, וּמֵאֲבָד אֶת חֻשְׁקָם לְלַמֵּד, וְנֹעֲשִׂים בְּעֲלֵי מוּמִין
 בְּנַפְשׁוֹתֵיהֶם, כִּי מֵאֲבָדִים אֶת הַבְּטָחוֹן הָעֲצָמִי, שְׂאֵז

אִפְלוּ כְּשֶׁהֵם גְּדֹלִים, הֵם מִפְחָדִים לְצֵאת לַעֲבֹד אוֹ
 לְהִתְעַסֵּק עִם אֲחֵרִים, כִּי כָּבֹד נֶחֱקַק בְּדַעְתָּם הַפְּעוּטָה,
 שֶׁהֵם אֵינָם מְצַלְחִים, וְאֵינָם שׁוֹיִם שׁוֹם דָּבָר, זְכָרוֹ זֹאת
 הֵיטֵב, וְתִקְרְבוּ תָמִיד אֶת הַתְּלַמִּידִים, וְתִרְאוּ לָהֶם אֶהְבָּה
 יוֹצֵאת מִן הַכָּלָל, שְׂאֵז תְּצַלִּיחוּ בְּעִבּוּדְתְּכֶם — בְּעִבּוּדֵת
 הַחֲנוּף.

.1

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! זְכְרוּ הֵיטֵב, אִם חָנַן אֶתְכֶם
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲשִׂירוֹת, וַיֵּשׁ לָכֶם מַפְעָלִים, בְּתֵי
 חֲרָשֶׁת אוֹ חֲנִיּוֹת, וְאַתֶּם מַעֲבִידִים פּוֹעָלִים, עֲלֵיכֶם
 לְהִתְחַשֵּׁב בָּהֶם מְאֹד מְאֹד, וְלֹא לְהִשְׁפִּילֵם בְּרַבִּים,
 וּמְכַל שְׂכָן לֹא לְצַעֵק עֲלֵיהֶם בְּפָנֵי הַקּוֹנִים, כִּי זֶה חֲטָא
 וּפְשַׁע בַּל יִכְפֹּר, וּבִנְקֵל לָכֶם לְאָבֹד אֶת כָּל הָעֲשִׂירוֹת
 בְּרַגַע אֶחָד, אִם לֹא תִזְהָרוּ מִלְּהִשְׁפִּיל, מִלְּבִישׁ וּמִלְּצַעֵק
 עַל פּוֹעָלֵיכֶם בְּרַבִּים, כִּי לֹא יֵאבֶה הַשֵּׁם סֵלַח לָכֶם, כִּי
 אֶצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד חָשׁוּב כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְאִם מְחַרְפִּים
 וּמְבַזִּים אֶת הַזּוֹלָת בְּרַבִּים, מְאָבְדִים אֶת הָעֲשִׂירוֹת
 בְּנִקְל, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּמְכַל שְׂכָן פּוֹעֵל וְעוֹבֵד, שֶׁהוּא
 מִמִּילָא שָׁבוּר בְּעֲצָמוֹ, עַל אֲשֶׁר הִצְרִיף לְהִשְׁכִּיר אֶת
 עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת אֶצְלְכֶם פּוֹעֵל מִפְּנֵי חֲסְרוֹן פְּרִנְסָתוֹ, אִם
 אַתֶּם עוֹד מְחַרְפִּים וּמְבַזִּים וּמְשִׁפִּילִים אוֹתוֹ בְּרַבִּים, זֶה

שוֹבֵר אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְנִחַלְשֵׁת דַּעְתּוֹ, וְנִשְׁבָּרַת רוּחוֹ
 וְנִתְעַקְּם לְבָבוֹ, וּבְאֵמֶת תִּחְשְׁבוּ לְרַגַע, הֲאֵם מִפְּנֵי שְׂזָפָה
 אֶתְכֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמַפְעֵל אוֹ בְּבֵית חֲרָשֶׁת אוֹ
 בְּחֲנוּת גְּדוּלָה, וַיֵּשׁ לָכֶם פּוֹעֲלִים רַבִּים, הֲאֵם בְּשִׁבִיל
 זֶה מִתֵּר לָכֶם לְהִשְׁפִּיל אֶת פּוֹעֲלֵיכֶם?! הֲאֵם אֵינְכֶם
 חוֹשְׁבִים, כִּי אִפְלוּ הַפּוֹעֵל הַקָּטָן בְּיוֹתֵר, יָכוֹל לְהִיּוֹת
 שְׂיֵשׁ לוֹ יוֹתֵר שְׁכָל מֵאֲשֶׁר לָכֶם, אֲלֹא מָה? לָכֶם
 עֶזֶר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲשִׂירוֹת, וְהֵם צְרִיכִים לְהִיּוֹת
 הַפּוֹעֲלִים שְׁלָכֶם, וְעַל-כֵּן אִם אַתֶּם רוֹצִים שֶׁתִּתְקַיֵּם
 בְּיַדְכֶם הָעֲשִׂירוֹת, וְתִצְלִיחוּ בְּמַפְעֲלֵיכֶם וּבְבִתֵּי-הַחֲרָשֶׁת
 וּבְחֲנִיּוֹת שְׁלָכֶם, רְאוּ לְכַבֵּד אֶת פּוֹעֲלֵיכֶם, וְאַל תִּדְקְדְּקוּ
 עִמָּהֶם כָּל-כּוֹף, וְתִיטִיבוּ לָהֶם עִם הַמְּשַׁכְּרֵת בְּכָל פַּעַם,
 וְתִשְׁמְרוּ עֲצַמְכֶם מְאֹד מְאֹד לֹא לְעַכֵּב אֶת מְשַׁכְּרֵתְכֶם,
 כִּי יֵשׁ לָהֶם מְשַׁפְּחָה גְּדוּלָה עִם יְלָדִים קְטַנִּים הַצְּרִיכִים
 לְאֹכֵל, וְעֵינֵיהֶם תְּלוּיּוֹת בְּמְשַׁכְּרֵת שֶׁל אָבִיהֶם, וְאִז אִם
 תִּלְכוּ עִם הַפּוֹעֲלִים שְׁלָכֶם בְּעֵין טוֹבָה, וְתִקְרְבוּ אוֹתָם,
 וְתִיטִיבוּ לָהֶם תָּמִיד, וְכֵן לֹא תִאֲחָרוּ אֶת מְשַׁכְּרֵתְכֶם,
 הַפּוֹעֲלִים יִהְיוּ גַם-כֵּן מְסוּרִים וְנֶאֱמָנִים מְאֹד, וַיַּעֲזְרוּ
 לָכֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, מֵאֲחֵר שֶׁיִּרְאוּ אִיךָ שְׁבַע-לַהֲבֵית כָּל-כּוֹף
 מִתְעַנֵּין בָּהֶם, וְרוֹצֵה לְעֶזֶר לָהֶם וּמִיטִיב לָהֶם בְּכָל פַּעַם,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּכְפַּל עֲשִׂירוֹתְכֶם כְּפָל כְּפָלִים, לֹא-כֵן אִם
 לֹא תִתְחַשְּׁבוּ בַּפּוֹעֲלִים שְׁלָכֶם, וְתִשְׁפִּילוּ אוֹתָם, וְתִצְעֲקוּ

ותבישו אותם ברבים, ומכל שכן אם תעזו לעכב או לקצץ את משכרתם, שאז הם יתראו בעבודתם, ויאבדו את החשק והאמון בכם, ועל-ידי-זה ממילא תאבדו הרבה; ולכן ראו, בני ובנותי היקרים, לשים את דברי אלה על לבכם, ותמיד תראו לכבד את הפועלים, ולהתעניין במצבם הגשמי והרוחני, ובמה אתם יכולים לעזור להם, וראו להיטיב עמם תמיד, ואז תראו איך שתצליחו בעסקיכם.

.ז

בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים שהפועלים יעבדו אצלכם באמונה, ראו תמיד להגביהם ולנשאם, ולדבר אתם בצורה יפה, ואל תמתחו עליהם שום בקרת, ומכל שכן אל תשפילו אותם ברבים, ואז יהיו פועלים נאמנים, לא-כן אם תמיד תערכו עליהם בקרת — איך שאינם עובדים טוב, או אינם עושים את מלאכתם כמו שצריך, דבר זה מכניס השפלה באדם, ואחר-כך באמת מתראש, ואינו עושה את מלאכתו, כי חושב שבאמת אני לא יכול, ואיני שנה לשום דבר, ועל-כן אם אתם רוצים שהפועלים יעשו את עבודתם בנאמנות, ראו תמיד לחבבם ולהגביהם, לשמחם ולהחיותם, ותמיד תשבחו את עבודתם, וזה

יכניס בָּהֶם בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וַיִּגְרַם שְׂבָאָמֶת יִשְׁתַּפְּרוּ יוֹתֵר
 וַיּוֹתֵר בְּעִבּוּדָתָם. וְכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם אַתֶּם
 עוֹבְדִים אֲצֶל אַחֲרִים, רְאוּ תְּמִיד לְשַׁבַּח אֶת בְּעַל־הַבַּיִת
 שְׁלָכֶם, וְאַף שֶׁהֵם אֲנָשִׁים קָשִׁים, רְאוּ לְדוֹן אוֹתָם לְכַף
 זְכוּת, אוֹלֵי הֵם שְׁקוּעִים בְּחֻבוֹת עֲצוּמִים, אוֹלֵי הֵם
 מְסֻבָּבִים בְּעִסְקִים מְסֻבָּכִים, אוֹלֵי יֵשׁ עֲלֵיהֶם לַחַץ גָּדוֹל
 מֵהַסִּיטוֹנָאִים, וְעַל־כֵּן בָּזָה שֶׁהֵם צוֹעְקִים עֲלֵיכֶם אֵינֶם
 מְכֻנָּגִים שׁוֹם דְּבַר רַע, אֲלֹא זֶה סֶתֶם עֲצָבִים, שְׂמוֹצִיאִים
 אֶת זֶה עֲלֵיכֶם, וְאִם תְּדוֹנוּ אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וְתִשְׁתַּדְּלוּ
 לְהִרְגִיעַ אוֹתָם וְתַחֲזְקוּ וְתִאֲמָצוּ אוֹתָם, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה
 טוֹב וּבִסְדֵּר וְכוּ', אֲזַי בְּאָמֶת תִּפְגַּס בְּלֵב בְּעַל־הַבַּיִת
 אֶהְבֶּה וְרַחֲמָנוּת עֲלֵיכֶם, וְהֵם יִבְיֵנוּ אֶתְכֶם, כִּי כְּשֶׁאָדָם
 רוֹאֶה שְׂמֵבִינִים אוֹתוֹ, אֲזַי הוּא מְבִין אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, וְאִם
 תִּזְכְּרוּ זֹאת, אֲזַי כָּלְכֶם תִּצְלִיחוּ, כִּי אֵין לָךְ עוֹד הַצְּלָחָה
 יוֹתֵר גָּדוֹלָה מִזֶּה — כְּשֵׁי שֶׁהַבְּנָה הַדְּדִית בֵּין בְּנֵי־אָדָם,
 וְלִהְיוֹת אֵין עוֹד כְּשֶׁלוֹן יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, כְּשֶׁאֵין הַבְּנָה
 הַדְּדִית, וְעַל־כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רְאוּ תְּמִיד לְדוֹן
 אֶת כָּלֶם לְכַף זְכוּת, וְלִמְצֹא רַק אֶת הַטּוֹב בִּינֵיהֶם, וְאֲזַי
 תִּצְלִיחוּ בְּכֹל דְּרָכֵיכֶם.

ח.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִקְפִּיד מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִשְׁפִּיל אֶת שׁוֹם בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם, כִּי הַמְּדָה הַמְּגַנָּה הַזֹּאת — לְהִשְׁפִּיל בְּנֵי-אָדָם, הִיא מִהַמְּדוֹת הַכִּי מְגַנּוֹת וְהַכִּי גְרוּעוֹת בְּאֲנוּשִׁיּוֹת, וּבְזֶה שׁוֹבְרִים אֶת בְּנֵי-הָאָדָם, כִּי אֵין לָךְ עוֹד שֶׁכָּר וּמִשְׁכָּר גָּדוֹל שְׂבָא עַל הָאָדָם, כְּמוֹ כְּשֶׁמִּשְׁפִּילִים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ בְּרַבִּים, וְעַל חֲטָא הַזֶּה לֹא יֵאבֶה הַשֵּׁם סֶלַח לוֹ, וּמְקַבְּלִים עַל זֶה בַּחֲזָרָה בִּיּוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים, וְאֵל תִּחְשְׁבוּ, כִּי הַיּוֹם הַזֶּה אַתֶּם עַל הַגְּבוּהָ, וְאַתֶּם יְכוּלִים לְהִשְׁפִּיל אֶת כָּל מִי שְׂבָא תַּחַת יְדְכֶם, כִּי לְמַחֵר יִתְהַפֵּף הַגְּלָגֶל, שְׂאֲחָרִים יִהְיוּ עַל הַגְּבוּהָ, וְאַתֶּם תִּהְיוּ לְמַטָּה וַיִּשְׁפִּילוּ אֶתְכֶם, וְאֵז אֵל תִּבּוֹאוּ בְּטַעֲנוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, לְמָה מִשְׁפִּילִים אֶתְכֶם, וְדַבֵּר זֶה הוּא בְּרוּר — שְׁמֵי שְׂמִשְׁפִּיל אֶת אַחֲרִים, לְבִסּוֹף מִשְׁפִּילִים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ בְּרַבִּים, לְכֵן רְאוּ לְהִזְהַר בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, וּלְכַבֵּד אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הוּא חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל, וְזֶה שְׁלֵמוֹת מְצוֹת אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל — לְאַהֲבֵת אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל בְּנַפְשׁוֹ מִצַּד הַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת שְׂיֵשׁ בּוֹ, וּכְשֶׁתִּדְעוּ דַּבֵּר זֶה, אֵז תִּמִּיד תִּכְבְּדוּ אֶת זְוִלְתְּכֶם, וְלֹא תִשְׁפִּילוּ אוֹתוֹ.

אל תשפיל אותי

עג

ט.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! צְרִיף שְׁתַּדְּעוּ, אֲשֶׁר הָעוֹלָם
הַזֶּה הוּא כְּמוֹ רֵאִי, שְׂאִיזָה פְּרָצוּף שְׁעוֹשִׁים, כִּף רוֹאִים,
וְעַל-כֵּן תִּדְּעוּ — אִם תִּשְׁפִּילוּ אֶת זוּלְתְּכֶם, לְבִסּוּף
יִשְׁפִּילוּ אֶתְכֶם, וְאֵל תִּחְשְׁבוּ כִּי הָעוֹלָם הוּא הַפְּקָר,
אֶלָּא הַכֹּל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטֵי פְּרֻטֵית, שְׁלֹא יִכִּילָהּ
הַרְעִיזוֹן, וּבִיּוֹתֵר צְרִיכִים לְדַעַת דְּבָר זֶה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם
מִמַּנִּים עַל אַחֲרִים, כְּגוֹן שׁוֹטֵר אוֹ שׁוֹפֵט, שְׁצָרִיף לְשָׁמֹר
אוֹ לְשַׁפֵּט אֶת זוּלְתוֹ, הֵם צְרִיכִים לִידַע שֶׁהָאֲחֵרִיוֹת
בִּיַדֵיהֶם, שְׁיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדַתְם בְּאִמוּנָה וּבְכַבּוֹד
גָּדוֹל, וְאִזּוֹ יִצְלִיחוּ בְּעֲבוֹדַתְם, אֲבָל אִם יִשְׁפִּילוּ אֶת
הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּפְּלוּ בִּיַדֵיהֶם וַיִּחַרְפוּ וַיִּבְזוּ אוֹתָם, וּמִכָּל שְׂכָן
שֶׁתִּצָּא תִקְלָה עַל יָדָם — שְׁיִכּוּ אֶת הַמְּשַׁפְּלִים, עַל־יָהֵם
לִידַע, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁלַם לָהֶם בַּחֲזָרָה כְּפֹל
כְּפֹלִים, וּלְבִסּוּף יִבּוֹאוּ בְּעֵצָמָם לִיַדֵי בְּזִיוֹנוֹת גְּדוֹלִים,
שֶׁיִּתְּפְּסוּ אוֹתָם בְּרַמָּאוֹת אוֹ בְּשַׁחֲתוֹת אוֹ בְּשָׂאֵר עֲנִינִים,
וְהֵם בְּעֵצָמָם יִשְׁבוּ לְבִסּוּף בְּכֹלָא וַיִּשְׁפִּילוּ אוֹתָם כְּאֶחָד
הַרִיקִים, וְדָבָר זֶה הוּא בְּרוּר לְכָל מִי שִׁיּוּדָה עַל הָאֲמֵת,
כִּי הַמְּשַׁפֵּיל אֶת אַחֲרִים, לְבִסּוּף מְשַׁפֵּילִים אוֹתוֹ, אֶפְלוּ
הוּא עֲכָשׁוּ בְּרוּם הַמַּעֲלָה — שׁוֹטֵר אוֹ שׁוֹפֵט, אִם הוּא
אִינוֹ מְכַבֵּד אֶת זוּלְתוֹ, אֶלָּא מְשַׁפֵּילוֹ בְּהַשְׁפָּלוֹת נִבְזוֹת,
לְבִסּוּף יַעֲבִירוּ אוֹתוֹ מִמְשַׁרְתּוֹ בְּבְזִיוֹנוֹת וּבְשַׁפִּיכוֹת

דמים, ויצרוך לברוח או לשבת בבית הסהר, וכן מפקדים אשר תחת ידם מסורים בחורי ישראל, הם צריכים לשמר ביותר בכבוד החילים, ודבר זה ראינו כל הדורות, אלו המפקדים מאחינו בני ישראל, ששירתו בצבא אמות העולם, וכשבאו תחת ידיהם חילים מאחינו בני ישראל, והשתדלו בכל מיני אפנים שבעולם להקל עליהם, ועזרו להם ביהדות לקיים את מצוות הבורא יתברך שמו, כמו — הנחת תפלין ואכילת פשרות ושמירת שבת ככל האפשר, על-ידי-זה נתעלו המפקדים יותר ויותר, עד שבאו לתפקיד מכבד, לא-כן אלו שהשפילו את החילים שהיו תחת ידם, ועוד מנעו מהם הנחת תפלין ואכילת פשרות ושמירת שבת וכדומה, שלבסוף תפסו אותם בכל מיני רמאות וכו', ושחיתות וכו', וכן העלילו עליהם כל מיני עלילות, ועצרו אותם במעצר, ועוד סבלו בזיונות ושפיכות דמים, ועל-כן כל מפקד שיש תחתיו בחורי ישראל, עליו לשמר מאד מאד על כבודם, ולדבר אתם בצורה יפה, ולעזור להם לקיים את מצוות הבורא יתברך שמו — להניח תפלין ולהתפלל ולאכל פשר ולשמר שבת-קדש, שאז גם הם יתעלו בכל מיני דרגות, ויצליחו בכל מעשיהם ופעילותם, ומה גם שהחילים יהיו ממשמעים ויאהבו אותו מאד, כי טבע של חיל, שהוא מאד שבור

ומלא פחדים, כי הרי הוא בחזית ואינו יודע מה ילד יום, וכשהמפקד עוד מתרפו ומבזו ומשפילו ומדכאו, זה שובר את רוחו ומאבד את חשקו, ושונא את המפקד שלו, ומתראש מלהוציא את הפקדות שמפקדים עליו.

על-כן אם אתה רוצה שיהיו החילים תחת ידך ורשותך ממשמעים ומצייתים למה שאתה פוקד עליהם, ואתה רוצה שיאהבו אותך, ראה לשמר מאד בכבודם, ואל תשפילם, ותמיד תחפש רק את הטוב שבהם, ותגביה את דעתם, ותמיד תשבח את מעשיהם ופעילותם, שזה יכניס בהם בטחון עצמי, ויתרחב לבם ודעתם, וכלם יהיו מאשרים, ואל יהיה נקל בעיניך דבר זה, כי רואים היום שנתקים (משלי ל, כב): "עבד כי ימלוך", שמתמנים מפקדים פרחחים, והם חושבים שמאחר שהם כבר מפקדים, הם יכולים לעשות עם החילים מה שהם רוצים, עד שמעזים להשפיל בחורי ישראל ככל העולה על רוחם, ומחרפים ומבזים אותם ברבים ושופכים את דמם, וזה גורם להרבה חילים להיות ממרמרים ומדכאים, עד שבצוונותינו הרבים המציאות הראתה לנו, שרבים אבדו את עצמם לדעת, וכן רבים נשתגעו ונכנסו לדכאון (שקורין דפרסיה) עמק, ונעשו בעלי מומין בנפשותם, ואבדו

אַת הַבְּטָחוֹן הַעֲצָמִי לְגַמְרִי, עַד שֵׁישׁ חִילִים שְׁמֹרֵב
 הַשְּׁפִלוֹת שֶׁהַשְּׁפִילוֹ אוֹתָם בְּצָבָא נַעֲשׂוּ סְגוּרִים בְּעֲצָמָם,
 וְאֵינָם רוֹצִים לְדַבֵּר עִם אִף אֶחָד, וְיוֹשְׁבִים סְגוּרִים
 בְּחֶדְרָם מְלֵאֵי עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, מְדַכְּאִים וְסוֹכְלִים יְסוּרֵי
 תַּפְת, וְכָל הַמְשַׁפְּחָה סוֹכְלֵת מֵהֶם, וְהַכֹּל בָּא מֵאִלוֹ
 מִפְּקָדִים פְּרָחְחִים שְׁחוֹשְׁבִים שְׁמֵאֲחֵר שְׁהֵם מִפְּקָדִים,
 כְּכֹר מִתָּר לָהֶם לַעֲשׂוֹת עִם הַחִילִים מֵהַ שְׁהֵם רוֹצִים,
 וּמִתָּר לָהֶם לְהַשְּׁפִיל אֶת בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֵה קוֹרָה
 לְבִסוּף, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא תוֹבֵעַ אֶת דָּמָם, כִּי הוּא
 יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב צְדָק וּמִשְׁפָּט, וּמִי שֶׁמְחַרֵּף וּמְבַזֶּה, מְגַדֵּף
 וּמְשַׁפִּיל אֶת בְּנָיו, לְבִסוּף נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם בְּמִיתָה
 מְשֻׁנָּה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְדַבֵּר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ מַעֲשִׂים
 בְּכָל יוֹם, שְׁאִיזָה פְּרָחַח שֶׁהַשְּׁתַלֵּט עַל בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל,
 וְחֶרְפָּם וּבְזוּם וְהַשְּׁפִילָם בְּרַבִּים, וּלְבִסוּף קָרָה לוֹ אֶסוּן,
 שְׁנֵהֲרַג בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה עַל-יְדֵי מַחְבְּלִים אוֹ פְּצָצָה וְכוּ',
 אוֹ עַל-יְדֵי תְּאוֹנָה קְטָלְנִית, וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֵׁישׁ תַּחַת
 יָדוֹ וּרְשׁוֹתוֹ בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מְשַׁתַּלֵּט עֲלֵיהֶם, רְאוּי
 לוֹ לַחֲשֹׁב פְּעָמִים, הֲאֵם מִתָּר לְהַשְּׁפִיל אוֹתָם בְּרַבִּים? !
 הֲאֵם מִתָּר לְחַרֵּף וּלְגַדֵּף וּלְצַעֵק עֲלֵיהֶם? ! הֲלֹא סוּף
 כָּל סוּף יִהְיֶה הַהֶכְרַח לְשִׁלֵּם עַל זֶה מְחִיר יָקָר מְאֹד,
 וּכְשֵׁיכְנִיס מִי שֵׁיכְנִיס דְּבוּרִים אֵלָיו לְבוֹ, אִזּוֹ יִשְׁנֶה
 אֶת הַנְּהַגְתּוֹ לְגַמְרִי, וְיִתְחִיל לְהִיטִיב לְזוּלָתוֹ; וְזָכְרוּ

אל תשפיל אותי

עז

זאת, בְּנֵי וּבְנוֹתַי, כִּי הוּא עֵקֶר וַיִּסּוּד בִּיְהוּדוֹת, כִּי אָסוּר לְהִשְׁפִּיל אֶת שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם, וַיֵּשׁ לָנוּ מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְאֶהְבֶּתְ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" – שְׁצַרִּיכִים לְאַהֲבֵת אֶת זולָתוֹ בְּדִיּוּק כְּמוֹ שְׂאוֹהֲבִים אֶת עֲצָמוֹ, וּכְמוֹ שְׂאֵף אֶחָד אֵינּוּ רוֹצֵה שֶׁיִּשְׁפִּילוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ-כֵן אָסוּר לְהִשְׁפִּיל אֶת זולָתוֹ, וּחְכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (שְׁבַת ל.א.): "מָה שֶׁשָּׁנוּי עָלֶיךָ אֵל תַּעֲשֶׂה לְזולָתְךָ", וּכְשֶׁתִּזְכְּרוּ זֹאת, אַז תִּצְלִיחוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, כִּי תִמְיֵד תִּכְבְּדוּ אֶת זולָתְכֶם, וְאִז כָּל־כִּבְדוֹ אֶתְכֶם, כִּי כָּל הַמְּכַבֵּד אֶת חֲבֵרוֹ, מְכַבְּדִים אוֹתוֹ.

י

בְּנֵי וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים! רְאוּ לְחִזּוֹק אֶת עֲצָמְכֶם בְּכָל מֵינֵי אֲפָנִים שְׁבַע עוֹלָם לְכַבֵּד אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֲבֵת אוֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ, וְתִרְאוּ לְמַסֵּר אֶת נַפְשְׁכֶם בְּעִבּוּר זולָתְכֶם, וּבְזֶה תִתְרַבֶּה הָאֲהָבָה בֵּינֵיכֶם, וְזֶה יָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה, כִּי עֵקֶר גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל תְּלוּיָהּ רַק כְּפִי אֲהָבַת יִשְׂרָאֵל, שְׂאֶחָד אוֹהֵב אֶת זולָתוֹ, כִּי סוּף כָּל סוּף כִּלְנוֹ בְּנֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים יד, א) "בְּנֵים אִתֶּם לֵה' אֱלֹקֵיכֶם", וְאַצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד יְקָר, כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אוֹחֲזִים אֶת עֲצָמָם בְּיַחַד, וְאַחַד עוֹזֵר לְשֵׁנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה מוֹחֵל עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, לֹא-כֵן כְּשֵׁישׁ שֹׁנְאָה וְקִנְאָה וְהִשְׁפָּלוֹת, חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין וּבְזִיוּנוֹת בֵּין אֶחָד

לַחֲבֵרוֹ, אֹז מִמְּשִׁיכִים עַל עֲצָמָם מִדַּת הַדִּין וְנִעְנָשִׁים
 בְּעֵנַשׁ קָשָׁה עַד מָאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְלִכְּן רָאוּ, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד שְׂמֵצְדְּכֶם יִהְיֶה שְׁלוֹם
 וְאַהֲבָה, אַחֲוָה וְרַעוּת בֵּינֵיכֶם לְבֵין מִשְׁפַּחְתְּכֶם וּבֵין
 שְׂכֵנֵיכֶם וּבֵין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְתָמִיד תִּקְדִּימוּ בְּשְׁלוֹם כָּל בֵּר
 יִשְׂרָאֵל, וְתִתְעַנְיֵנוּ בְּמָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְעֹזֵר
 לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל בְּמָה שְׂאַתֶּם רַק יְכוּלִים, כִּי עַל-פִּי-רַב
 אָפְלוּ עִם חֵיוֹף אֶחָד יְכוּלִים לְעֹזֵר לְזוּלָּת, כִּי כְּשִׂמוֹצָאִים
 אָדָם שְׁהוֹלֵף מְמַרְמֵר וּמְדַכָּא וְכוּ', וּמְחִיכִים אֵלָיו, מִמֶּשׁ
 מְחִיִּים אוֹתוֹ בְּזֵה הַרְגַע, כִּי אָדָם כְּזֵה חוֹשֵׁב כְּאֵלוֹ כָּל
 הָעוֹלָם שְׂכַח מִמֶּנּוּ, וְאֵין מִי שְׂמִסְתַּכֵּל עָלָיו, וּכְאֵלוֹ
 כְּלָם בְּרֹגֵז וּבְכַעַס עָלָיו, וּכְאֵלוֹ כָּל הָעוֹלָם נִתְהַפֵּךְ
 לְתֵהוּ וְכֵהוּ וְחֻשֵּׁף לוֹ, וּפֹה אַתֶּם בָּאִים וּמְחִיכִים לוֹ
 וּמְקַדִּימִים לוֹ בְּשְׁלוֹם, אֵין אַתֶּם יְכוּלִים לְתַאֵר אֶת גְּדֹל
 הַהֲצֵלָה וְהַטּוֹב שְׂעֲשִׂיתֶם עִכְשָׁו עִם הָאָדָם הַזֶּה, וּמִמֶּשׁ
 הַצֵּלְתֶם אוֹתוֹ מִמָּוֶת לְחַיִּים, כִּי יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁהָאָדָם
 הַזֶּה כְּבָר הִלֵּךְ לְאַבְד אֶת עֲצָמוֹ לְדַעַת, הִינּוּ שְׁהִלֵּךְ
 לְהִתְאַבֵּד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, מֵרַב יְאוּשׁ וּמְרִירוֹת שְׂנִכְנָסוּ
 בּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁנַתַּתֶּם לוֹ רַק חֵיוֹף אֶחָד, וְתִשׁוּמַת-לֵב
 פְּעוּטָה, וְהִקְדַּמְתֶּם לוֹ שְׁלוֹם, הוּא כְּבָר שְׁנָה אֶת הִלֵּךְ
 מִחֻשְׁבָּתוֹ, וְרוּאָה, שְׂעֵדִין יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂאוּהֵבִים אוֹתוֹ
 וּמְכַבְּדִים אוֹתוֹ, וּמְכָל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן אִם תִּזְכּוּ גַם

לְדַבֵּר עִמּוֹ וְעַם זִוְלַתְכֶם דְּבוּרִים יְפִים, דְּבוּרִים טוֹבִים,
 דְּבוּרֵי הַתְּחִזְקוֹת — לְחִזֵּק אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל וּלְשַׁמְחוּ,
 אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעַר אֶת גְּדֹל זְכוּתְכֶם בְּשָׁמַיִם, כִּי
 אָצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד יָקָר כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל הַמְּחִיָּה
 וּמְשַׁמַּח וּמְבַדֵּחַ אֶת בְּנָיו, וּבְזֻכוֹת זֶה, גַּם אַתֶּם תִּהְיוּ
 תְּמִיד שְׂמֵחִים וְעֵלְיָזִים, וְאַף פַּעַם לֹא תִבּוֹאוּ לְיַדֵּי צַעַר,
 וּכְשֶׁתִּקְרִימוּ אֶת כָּל זֹאת, תִּרְאוּ שְׂבֻמָּשׁוֹךְ זְמַן קָצָר כָּלֵם
 יֵאָהֲבוּ אֶתְכֶם, כִּי מִי שְׂמַחֲזֵק אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּמְכַנְיֵם
 בּוֹ שְׂמַחָה וּתְקִנָּה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ מְפָרְסְמוֹ
 לְטוֹבָה בֵּין כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְאַפְלוּ אַמּוֹת הָעוֹלָם מְכַבְּדִים
 אוֹתוֹ, כִּי אָצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד חָשׁוּב מִי שְׂמַחֲיָה וּמְחִזֵּק
 אֶת בְּנָיו.

יא.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! רְאוּ לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל כְּבוֹד כָּל
 בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּבְכַפְרֵיּוֹת כְּשֶׁבֵּא עָנִי לְפִתַּח בֵּיתְכֶם, רְאוּ
 לְקַבְּלוֹ בְּסֶכֶר פָּנִים יְפוֹת, וּתְכַבְּדוּ אוֹתוֹ מְאֹד, וְתִתְּנוּ
 לוֹ אֶפְלוּ דְבַר קָטָן וּמוֹעֵט, אֲבָל הָעֵקֶר שְׂיִהְיֶה בְּכָבוֹד
 גְּדוֹל, וְתִתְּנֶצְלוּ לְפָנָיו, שְׂאֵין לָכֶם לְתֵת יוֹתֵר עֲכָשׁוּ,
 וּבְזֶה שְׂתַפְּיִסּוּ אֶת הָעָנִי, וַיִּלֶּךְ מִפִּתַּח בֵּיתְכֶם שְׂמַח, אֲזִי
 אַתֶּם וַיִּלְדִּיכֶם וּנְכַדִּיכֶם, אֵף פַּעַם לֹא תִצְטָרְכוּ לְחַזֵּר עַל
 הַפִּתְחִים, וְצָרִיךְ שְׂתַדְעוּ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ פִּטְרוֹנָם וְאַבִּיָּהֶם

של העניינים, וכפי שאתם תקבלו את פני העני ותכבדו
 אותו, כמו-כן תקבלו בחזרה, כי העקר הוא הכבוד
 — לכבד את זולתו, אפלו שאתם נותנים לו רק דבר
 קטן מאד, העקר הוא הכבוד, ודבר זה מאד חשוב
 אצלו יתברך, לא-כן אם תשפילו את העני ותצעקו
 עליו: לך לעבד וכו', או איפה המסמכים שלך וכו',
 או ברח לך מפה וכו' וכדומה, תדעו שבאותו רגע
 נגזרת עליכם גזרה רעה בשמים, רחמנא לצלן, שאתם
 וילדיכם ונכדיכם תצטרכו לחזור על הפתחים, ויחרפו
 ויבזו וישפילו אתכם כאחד הריקים, כי הוא יתברך
 אוהב משפט וצדק, וכמו שהאדם מתנהג עם זולתו,
 בין מתנהגים עמו מן השמים; על-כן ראו, בני ובנותי
 היקרים, לישב את עצמכם — מה לפניכם, ותשנו את
 מדותיכם הרעות, ותרגילו את עצמכם לקבל את פני
 כל בר ישראל בפנים יפות ובאהבה, ותדברו על לבו
 דבורים של נחומים, ותשמחו אותו, ותתנו לו אפלו
 דבר קטן ופעוט, אבל רק שיהיה בכבוד, ותפיסוהו, ואז
 יעזר לכם הקדוש-ברוך-הוא, שאתם וילדיכם ונכדיכם
 לא תצטרכו לבוא לידי מתנת בשר ודם, ומכל שפן
 שלא תצטרכו להסתובב ולחזור על פני הפתחים. וזכרו
 את כל זאת היטב, ואז טוב לכם כל הימים.

יב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לַהֲיוֹת תָּמִיד שְׂמֵחִים
וְעֲלִיזִים, וְתִמְשִׁיכוּ אֶת הַשְּׂמֵחָה גַם עַל זִוְלַתְכֶם, וְאַתֶּם
תִּשְׁתַּדְּלוּ מְצַדְכֶם שִׂיְהִיָּה תָּמִיד שְׂמֵחַ בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל,
וְתִקְבְּלוּ אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וְתִשְׁמְרוּ
אֶת עֲצֻמְכֶם לֹא לַעֲשׂוֹת לִיצְנוֹת מְשׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל,
וּמִכָּל שֶׁכֶּן שְׁלֹא תִשְׁפִּילוּ אֶת שׁוֹם בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאַזְ יַעֲזֹר
לְכֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁפְעַ בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה, כִּי מִי
שְׂמַכְבֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתַּדֵּל בְּטוֹבְתָם וּמִשְׂמַחֵם
וּמְחַזְּקֵם, פְּתוּחִים לְפָנָיו כָּל שְׁעָרֵי הַהַצְּלָחָה, כִּי אֲצִלוּ
יְתַבְּרֶךְ מְאֹד מְאֹד יִקָּר מִי שְׂמַחֲזֵק וּמִשְׂמַח אֶת בְּנָיו,
וְלַהֲפוֹךְ מִי שְׂרָגִיל לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוֹת
עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁפִּיל אֶת כָּל מִי שֶׁבָּא תַּחַת יָדָיו, אֲזִי
נוֹפֵל לְצָרוֹת גְּדוּלוֹת, וְכָל שְׁעָרֵי הַכְּשָׁלוֹן נִפְתָּחִים לְפָנָיו,
וְכָל מֵה שֶׁהוּא רַק עוֹשֶׂה, הוֹלֵךְ לְטִמְיוֹן, וְאִינוּ מְצָלִיחַ
כָּלֵל, וּמֵה גַם שְׁכָלֵם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ וְאִינָם יְכוּלִים לְסַבֵּל
אוֹתוֹ, וְהוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד, וְאַפְלוּ הַחֲבָרִים שְׁלוֹ הַטּוֹבִים
בְּיוֹתֵר, מְתַרְחָקִים מִמֶּנּוּ; וְלִכֵּן רְאוּ, אֶהוּבִי, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים, לְהִשְׁתַּדֵּל לְחַזֵּק וּלְשַׂמֵּחַ אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל,
וְתִשְׁמְרוּ אֶת עֲצֻמְכֶם לֹא לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבַר רַע עַל שׁוֹם בַּר
יִשְׂרָאֵל, שְׂאֲז תָּמִיד תִּצְלִיחוּ בְּדַרְכֵיכֶם, וְשְׁעָרֵי הַשָּׁמַיִם,
שְׁעָרֵי הַהַצְּלָחָה יִהְיוּ פְּתוּחִים לְפָנֵיכֶם, וְכָלֵם יֵאָהְבוּ

אַתְּכֶם, וַיִּרְצוּ לְהִתְחַבֵּר עִמָּכֶם וְלַעְזֹר לָכֶם; אֲשֶׁרִי מִי
שָׁשִׂים דְּבָרֵי אֱלֹה עַל לְבוֹ, שָׁאֲז יִצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיָּיו,
וַיַּעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְלֹא יִפְחַד מִשׁוֹם בְּרָיָה
שְׁבָעוֹלָם, אֲשֶׁרִי לוֹ בָּזָה וְאֲשֶׁרִי לוֹ בְּבֹא.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!